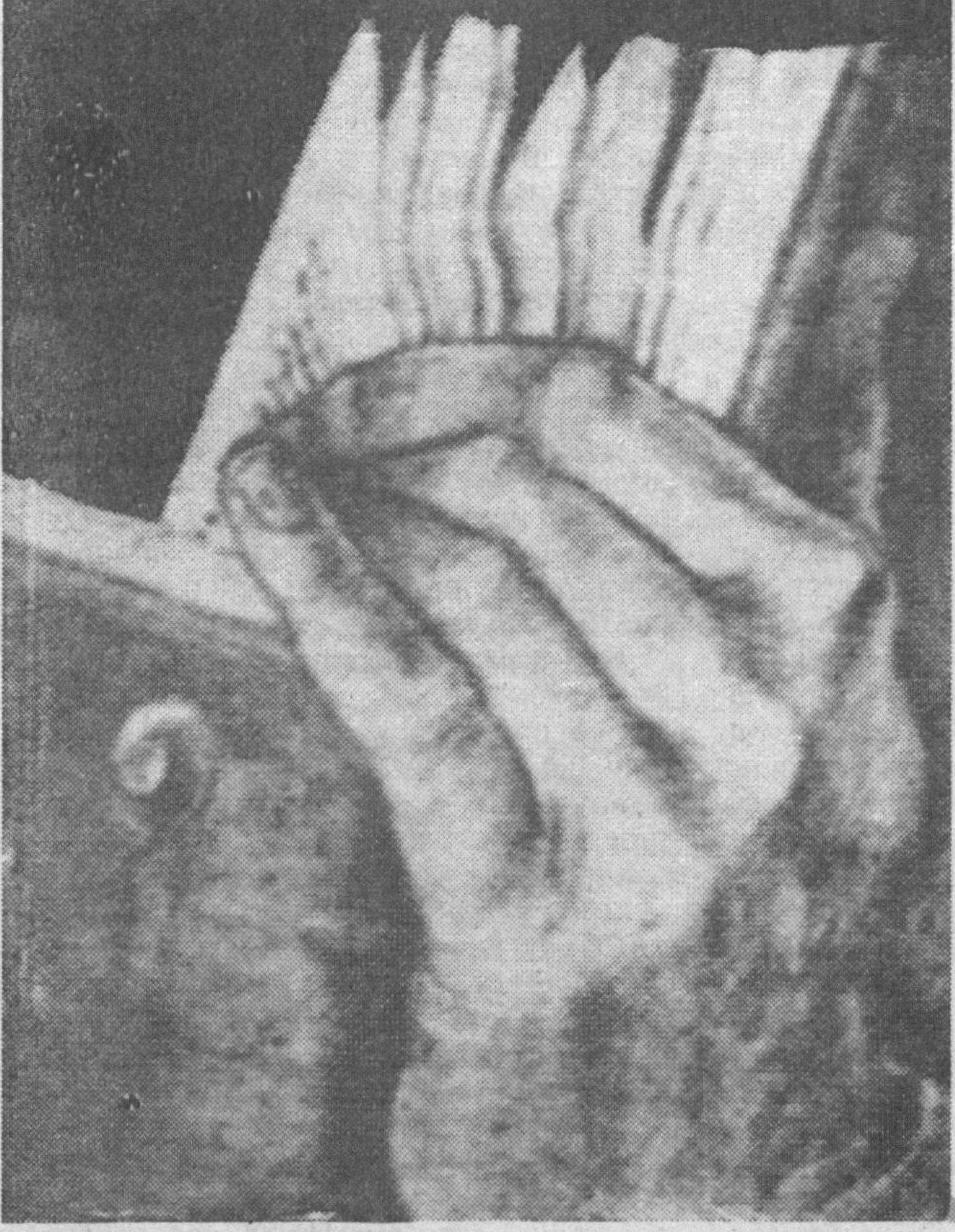

ТАФАККУРНИНГ ТОМАС ҚАНОТААРИ

Сархисоб қилиб кўришганда, турфа оламларни аংглаша, табиатнинг сирли кучларини тушишиб этишга эллик минг инсон аводи икки триплон одам-йилини сарфлабди. Ана шу ёзликни ёргу дунёни англар йўлида одамзод беҳисоб янгишишлару кашифларнинг олис силосасини босиб ўти. Бу борада энг аскоттган ҳилкат — Сўз бўлди. Биргина илоҳий қалом — «Бўй» илк бор сўнгисиз ва жаҳаннамий бўшилкини ларзаг солиб янгиранда, ҳалини моддиган, на наботот, на ҳайвонот, на одамзод мавжуд ёди. Демаки, илк

ёки тери (пергамент)га ёзилган битиклар китоб ҳақидаги тасаввуримизни юнда жонлантиради.

Мозий меъморчилиги — бу ҳам ўзига хос улкан ва маҳобатли китоблардир. «Меъморчилик, — деб ёзган эдди фаранг адид Виктор Гюго, — яни Ҳиндистоннинг энг кўхна ибодатхонасидан бошлаб то Келин бош чорковигача тарихнинг буюк китоби бўйлиб, инсоннинг хизмат килган». Хуллас, бизга яхши таниш бўлган козғоз ихтиро қилингандаги қадар битти ва китоб учун кўпгина ашёва матоҳлар синонадан ўти: тош, сукя, оғоч, сайдерамизни ёриттишга ташкиллабди, — деб айтшига жуърат этардим.

Шу тобда ноҳоиз бир тақосини эслатиб ўтишни ўрнини, деб биламан. Купинча китоб нашрнинг ихтиро қилингандаги — гидрикага яратилиши билан кўйслашади. Бу ўз моҳияти ва кўлумига кўра,

Сўзини кўнглунгда пишқармағунча тилга келтурма, ҳар неким кўнглунгда бўлса, тилга сурма!

НАВОЙИ
Китоби йўқ уй жонсиз танага ўхшайди.

ЦИЦЕРОН
Бизнинг замонимизда энг яхши ҳамсухбат — китоб.

АЛ-МУТАНАББИЙ
Китоблар — тафаккур фарзандлари.

СВИФТ
Одамларнинг ўзлари қандай бўлсалар, улар ёзган китоблар ҳам шунга монанд бўлади.

ЛИХТЕНБЕРГ
Ёзувчи сочини оқи билан эмас, балки закоси билан ижод килади.

СЕРВАНТЕС
Китобни тушуниб мутолаа қилиш керак. Баъзан тушуниб мутолаа қилингандаги ўзи кифоя қилмайди. Фикрлар тез унитилиши мумкин. Бундан ҳолларда айрим зарур фикрларни ёд олиш керак бўлади.

Абдулла ҚОДИРИЙ

ИБТИДОДА СЎЗ БЎЛГАН

башариятнинг ўзидан мукаддас яралган. Шунинг учун ҳам мукаддас китобларда ибтидода Сўз бўлган, деган ҳикмат мухлаб кўнглиганд. Колаверса, китоб — инсоннинг тамаддузининг тамал тоши вазифасини ўтиди. Башариятнинг бешинги ҳам Сўз — алла айтиб тегратишган. Эндиликда, китоб — мавнавий ризқ-рўзимиз, деб бемалол айтил оламиш.

Садоқатли ҳабибимизга эзврилган китобнинг сурурбахш бир ҳозибали таржими холи борки, у оқсоч тархих фарзандларни безаб турибди. «Китоб ҳақидат сўз» комусидан иншо этилган шубъ сатларнинг иштиши билан ўйнишади.

«Ибтидой одамлар китоби коядаги расмлар кўринишида санални колган. Коядаги расмлардан кўра, лой таҳтачалар, сопол, темир ва тунж таҳтачалар, миср папируси, бузак териши ва ҳозаслар.

Улуг инклиб санаимлиш китоб босишининг ихтиро этилиши эса маънавий билимни бузаклаб жаҳон халиқларига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деган ақоидни бавзан: «Китобни севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан, техника ва ижтимоий фикр ривожини босқичига кўтаришига сабаб бўлди».

Ахли дошин борки, китобга нисбатан чинакам мухаббатни — бу олам ҳақидаги билимларни таддик этишига бўлган меҳр, деб билади. Бу — бежиз эмас, албатта. Агар: «Бир-биринги зининг севингиз», деб урин алмастриб кўласас, — бу — мутасабилка ёхуд хурофотга кирмайди. Аҳоддорларимиз: «Китоб дунёни сурурбун доиминчаликни нахрид», деб ўтишига улашишига ва бу билан фан,

ПÜЛАТ МÜМИН

ЕРУГ ЧУЛПОН ЎЗИНГДУРСАН

Нафосат кўқида мангу
Еруг Чулпон ўзингдурсан.

Замона залилдин ёнган
Дили вайрон ўзингдурсан.

Азалдан бу акларлик
Балоси бошга етган кўп,
Сенинг да дўстларин согди,
Ҳамон ҳайрон ўзингдурсан.

Қалам бирлан алем чекинг,
Бирон роҳат тополмасдан,
“Кечак-кундуз” бўлуб юргон —
Жигигирион, ўзингдурсан.

Бу миллат деб увод кетгинг,
Сени асролмадик, аттани,
Замонга симадин асло,
Ўнга курбон ўзингдурсан.

Само юлдузлари тунлар
Мўмин қаблни ёриттайдур,
Нафосат кўқида мангу
Еруг Чулпон ўзингдурсан.

ОЙБЕГИМИЗ — ОЙБЕГИМИЗ

Суз борига мева терди Ойбегимиз,
“Йўлчи” синдан дўлвор эрди Ойбегимиз.

ИЛИНДИМ САМОНИНГ МАРҲАМАТИГА

Чирмашин ғайтига ётди, ойбекларимга?

Қалбимдан бошларан кўймат қойим,
Ингеласам ингламас, кўласам кўлмайди.
Менинг оқ, илоним, оппоқ илоним,
Бир айби — севинчи билмайди.

* * *

Гулум-о
хиссиз дунёдан тўйдим,
Илиндидим самонинг марҳаматига.
Армоним тош қотиб кўмидим,
Безавол ишқимнинг салтанатига.

Гулум-о
бр бода ичиргил,
Бономада бахтсиз кун, аҳдисиз кун.
Юрак — кўришапалак, кечиргил,
Осиб бандангман дили хун.

БЕГИМ

Сиз севинчи билмайсиз бегим,
Узлатларининг озорини ҳам.
Юрагимга муҳаббат етим,
Нафтатида аламлари жъым.

Сиз севинчи билмайсиз бегим,
Согинчларнинг жаллодларига.
Елизилар руҳимга ҳоким,
Каро тунлар бодилгини.

Сиз севинчи билмайсиз бегим,
Хислар дилга солмаган түбён.
Узлатларда умид боғлаб жим,
Боқмагайсан ўйларга гирён.

Сиз севинчи билардингиз бас,
Арасолатда танго колсангиз.

О, севигим, менинг барнафас,

Юрагимга қулоқ солсангиз.

Сиз севинчи билмайсиз бегим...

Эдим, “Чўлпон” нашириятининг директори
Махмуджон Тўйчиев билан сұхбатлашдик.
Гурӯн аносиди Тўлан Низомининг иккичи
кинги титони нашриёт шигарилини шигарди:

— Тўлан Низомининг иккочи китоби хам:
“Аввали охир”, “Довон” (т., “Чўлпон”, 2003)
кўнглини кизиқтиришмоқда.

“Довон” достонини нашриёт мен ўзим масъуллик
мукаддас ишлами олихол нефмат эканлигини, у берган озодлик, ҳурик
бекоҳий эканлигини замонларни даврида

бекоҳий экан

